

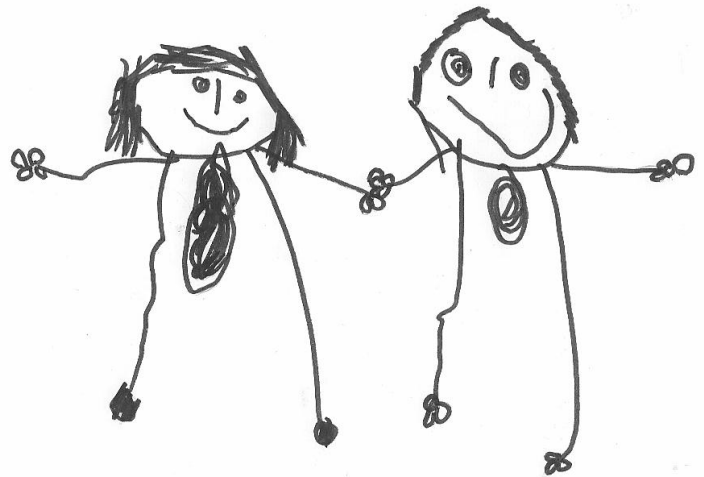
Hässelholms kommun

Förskolechef: Inger Frank

Arbetsplan

för förskolorna
Bergmanska, Mio och Frö & Freja

Innehållsförteckning:

INLEDNING	3
SYFTE.....	3
VISION OCH VERKSAMHETSINRIKTNING.....	4
ORGANISATION.....	4
MÅL BARNNS RÄTTIGHETER TILLIKA PEDAGOGERS SKYLDIGHETER ..	6
FÖRÄLDRASAMVERKAN	8
- Plan för inskolning	
- Utvecklingsamtal	
- Föräldramöten	
- Arbetsdagar/kvällar	
- Föräldrasamverkan	
-	
BARNENS PÄRMAR	10
SAMVERKAN MED FÖRSKOLEKLASSEN	10
MILJÖN SOM DEN TREDJE PEDAGOGEN	10
PEDAGOGISK DOKUMENTATION.....	11
PROJEKTINRIKTAT ARBETSSÄTT OCH DE HUNDRA SPRÅKEN...13	
PEDAGOGISKA ÅRET	15
HÖGTIDER OCH TRADITIONER.....	16
UTVÄRDERING	16

INLEDNING

Förskolorna Bergmanska, Frö & Freja hämtar sin inspiration från de kommunala förskolorna i Italienska staden Reggio Emilia. Våra förskolor har en gemensam organisation som bygger på en stark tro på människans möjligheter. Vi har en djup respekt för barnet samt en övertygelse om att alla barn föds rika och intelligenta, med en stark och inneboende drivkraft att utforska världen.

Alla förskolor har åldersindelade avdelningar, med miljöer som stödjer de olika åldrarna. En del av barngruppen eller hela följs åt tillsammans med del av arbetslaget under förskoletiden.

Bergmanska förskolan har fyra avdelningar och plats för 70 barn i huset.

Förskolan Frö & Freja har fyra avdelningar och plats för 70 barn i huset.

Förskolan Mio har tre avdelningar och plats för 52 barn i huset.

SYFTE

Detta dokument, vår arbetsplan, vänder sig till pedagogerna* på förskolorna men också till föräldrar, politiker och övrig ledningspersonal inom Barn- och utbildningsförvaltningen. Arbetsplanen skall vara ett tydligt arbetsmaterial och ett stöd i vår verksamhetsutövning, i planering, genomförande och utvärdering. **Det är verksamheten och pedagogernas förhållningssätt som utvärderas – aldrig barnet.**

Vår arbetsplan talar om

- Vad vi ska göra, vad som är vårt uppdrag,
- Hur vi ska göra det och i vissa fall,
- När vi ska göra det.

Arbetsplanen bygger på

- FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen
- Läroplan för förskolan Lpfö 98 (reviderad 2010)
- Kommunala mål – ”Alla skall få bli sitt bästa”
- Tankegångar och förhållningssätt inom de kommunala förskolorna i staden Reggio Emilia i Italien.

Plan mot diskriminering och kränkande behandling. (revideras 1 gång/år)

Arbetsplanen är ett levande dokument i verksamheten och revideras kontinuerligt.

* ”Pedagoger” står för yrkeskategorierna förskollärare och barnskötare.

VISION OCH VERKSAMHETSINRIKTNING

Varje pedagogs insats är av stor betydelse för att vi ska nå våra mål. Vi arbetar här och nu men vi **"bygger framtiden"**!

Vår vision är att vi med vår arbetsinsats ska vara med om att **förändra världen genom barnet**.

Det gör vi genom att arbeta på flera nivåer:

- **Här och nu på förskolan**, tillsammans med barn och föräldrar sträva efter att nå upp till våra mål.
- **Lära av andra pedagoger** genom litteratur, föreläsningar, media och studiebesök.
- **Dela med oss av våra kunskaper**. Vi erbjuder fortbildning till pedagoger på andra förskolor och skolor genom att ta emot studiebesök, erbjuda kurser samt hålla föreläsningar.
- **Föra ut förskolan i samhället och ta in samhället i förskolan**. Låta barns tankar och uttryck visas ute i samhället tex på biblioteket. Bjuda in grannskapet/allmänheten för att ta del av arbetet genom tex "öppet hus" på Förskolans dag i maj.

På förskolorna Bergmanska, Frö & Freja och Mio har vi enats om sex rubriker som beskriver den pedagogiska filosofin, ställningstaganden och vårt arbete:

- **Det kompetenta barnet**
- **De hundra språken**
- **Miljön som den tredje pedagogen**
- **Ett projektinriktat arbetsätt**
- **Pedagogisk dokumentation – reflektion**
- **Kollektivt lärande – ömsesidighet – individ/grupp**

ORGANISATION

En viktig förutsättning för att vi ska nå våra mål är att skapa en organisation som hela tiden utgår ifrån hur vi på bästa sätt ska kunna förverkliga våra mål. **Organisationen skall bygga på att vi ska ta tillvara allas kompetens optimalt** och det innebär också att vi ska tydliggöra våra roller. Vi ska precis som med barnen se våra olikheter som tillgångar, olikheter i form av såväl teoretiska som praktiska kunskaper och självklart också våra personligheters olikheter. På våra avdelningar arbetar förskollärare och barnskötare med olika ansvar i den pedagogiska verksamheten.

Förskolans kvalitet blir den som vi gemensamt bidrar med. För att få den maximala strukturen/organisationen och på ett så effektivt sätt som möjligt ta vara på tiden, har vi skapat **ansvarsgrupper**.

På våra förskolor har vi **utbildade kokerskor** och maten lagas till största delen av råvaror och vi följer kommunens matsedel. Specialkost tillgodoses. Att äta mat skall vara en trevlig stund på dagen. Maten är aptitligt upplagd och barnen har möjlighet att äta med både ögat och magen, vilken ger större lust att prova det okända. Pedagogerna är goda förebilder vid måltiderna. På förskolan Frö & Freja har förskolan och skolan ett gemensamt kök med gemensam matsedel. I skol/förskoleköket finns ett ekonomibiträde och två kokerskor varav en har tjänst som husmor.

På förskolorna är barnen, i så stor utsträckning som möjligt, indelade i **åldershomogena** grupper. Barnen får på så sätt möjlighet till en miljö och pedagogisk verksamhet som helt är anpassad till dem. Det gör det också möjligt för pedagogerna att arbeta projektinriktat och följa barns lärande.

Gården är en självklar träffpunkt mellan stora och små och barnen kan förstås själva söka sig till varandra i huset om viljan finns.

Miljön skall ge barnen stimulans, utmaningar och möjligheter. Miljön skall vara sinnlig och vackert utformad så den tilltalar alla sinnen. Materialet skall växa med barnen, ge dem nya utmaningar när de byter avdelning. Miljön skall också fungera som en pedagog, vara ordnad i aktivitetshörnor som främjar att barnen delar upp sig i mindre grupper.

Pedagogiska möten/ansvarsgrupper

Målet med pedagogiska möten/ansvarsgrupper är att skapa delaktighet i hur arbetet ska organiseras och struktureras. Här igenom skapas en effektivitet i organisationen så arbetet på olika plan, pedagogiskt, organisatoriskt och systematiskt ska kunna drivas mot en kooperativ organisation. I grupperna deltar en pedagog från varje avdelning för kollegialt lärande och utbyte av erfarenheter.

Organisationsgruppen

Ansvarar för att förskolans organisation stödjer förskolans utvecklingsarbete.

Ansvarsområden: Scheman, infopärm för vikarier, informationsmaterial till föräldrar, traditioner & fester, lokala arbetsplanen med billagor. Plan mot diskriminering och kränkande behandling.

Projektgruppen

Ansvarar för utveckling och samordning av aktuella projekt.

Dokumentationsarbetet.

Ansvarsområden: Gemensamma projekt, jämställdhet, litteratur, kompetensutveckling, att inne & utemiljön möter projektet. Tillsammans med arbetslaget lägga upp och planera terminens arbete.

Läroplansgruppen

Ansvarar för att läroplansarbetet på förskolorna utvecklas.

Reflekterar och kommunicerar målen.

Ansvarsområden: Dokumentation, dokumentationens upplägg och utformning. Bevaka Läroplanens intentioner på reflektionstiden.

Ateljéristaggruppen

Ansvarar för det estetiska materialet. Kollegial fortbildning.

Ansvarsområden: Inköp av det estetiska materialet. Tipsar kollegor om material och annat som hör till de estetiska uttryckssätten. Handleder vid behov och om det finns möjlighet.

IPAD-gruppen

Ansvarar för utvecklingen av Ipad användandet på förskolan.

Sitter med i den centrala Ipad-gruppen.

Ansvarsområden: Tipsar om olika appar. Utvärderar apparnas funktion och skriver mål om Ipad-användandet i förskolan. Informerar om nyheter.

Hemsidesgruppen

Ansvarar för förskolans hemsida

Ansvarsområden: Inhämtar material från resp. avdelning. Ser till så att hemsidan hålls uppdaterad.

Krisgruppen

Krisgruppsfunktionärerna utbyter erfarenheter och diskuterar vår krisplan.

Ansvarsområden: Ser till att ny personal får information om förskolans krisplan. Informerar om Handlingsplanen mot hot och våld. Håller Telefonkedjan aktuell. Ansvarar för krislådan.

BARNETS RÄTTIGHETER TILLIKA PEDAGOGERS SKYLDIGHETER

Förskolorna Bergmanska, Frö & Freja och Mio ser det som en av barnets rättigheter att vara väl förberedd inför den framtid som barnet skall leva i. En annan rättighet på våra förskolor är att varje flicka och pojke skall ges samma möjligheter att utveckla sin fulla potential som människa. Det är barnets rättighet att omfattas av en barn- och kunskapssyn som står på barnets sida. Därför hämtar vi inspiration från filosofin och förhållningssättet pedagogerna har i de kommunala förskolorna i Reggio Emilia.

Vi har som mål att sträva efter en samsyn på barns lika värde och att alla barn skall få möjlighet att utveckla alla sina 100 språk.

Det kompetenta barnet

Ett kompetent barn är ett rikt och förmöget barn ända från födseln, det är ett subjekt, starkt i sin önskan att växa, lära sig och utforska.

Barnet är en forskare, någon som hela tiden är på jakt efter mening.

Styrkan ser vi också i viljan och stoltheten över att kunna.

Barnet är ett rikt barn därför att det konstruerar sin egen kunskap, ger mening, tar ut riktning.

Barnet är kompetent i sitt samspel med andra, kompetent i sitt skapande av hypoteser.

Denna syn på barnet kräver pedagoger som:

- **är nyfikna**
  - nyfiken på barnet och dess frågor
  - nyfiken att lära sig mera
  - förundras istället för att förfäras
  - ser möjligheter istället för hinder
  - ställer sig "varför-frågor"

- **är väl medvetna om målen i**
  - läroplanen för förskolan, Lpfö 98, reviderad 2010
  - förskolans arbetsplan
  - Kommunala mål - "Alla skall få bli sitt bästa"

- **är medforskande**
  - intar barnperspektivet
  - tolkar och funderar på hur just det barnet tänker
  - funderar på hur barnet tänker utan att tro att tolkningen man gör är den enda sanningen
  - ser barnet som ett subjekt
  - stödjer barnet i dess lärande och erövrande av omvärlden genom att erbjuda nya utmaningar och frågeställningar
  - arbetar projektinriktat
  - formulerar många hypoteser och ställer öppna frågor

- **har en medveten människosyn**
  - regelbundet funderar kring sina värderingar
  - vågar ändra sig
  - har mod att stå på barnets sida
  - vågar släppa rädslor och måsten och annat som hindrar
  - har insikt om att hon/han är med och bygger framtiden

- **har ett förhållningssätt som präglas av att**
  - sätta barnet i främsta rummet
  - vara lyhörd och engagerad
  - ge barnet värme och generositet utan att ställa villkor

- försöka förstå barnet utifrån barnets verklighetsuppfattning, den "värld" barnet utgår ifrån
- se barnet som en människa som har rätt att mötas med respekt, empati och omsorg
- tänka utifrån "som jag själv vill bli bemött skall jag också bemöta barnet"
- **har självkänedom**
- vågar lära av och använda sina arbetskamrater som "speglar och bollplank"
- har insikt i sin egen roll som pedagog och hur den påverkar barnen
- vågar använda videokamera i praktiskt arbete som sedan ska leda till analys och reflektion då det gäller arbetssätt och metoder
- ser kameran och datorn som viktiga verktyg i sitt arbete med pedagogiskt dokumentation och vågar använda sig av dessa verktyg
- **har gedigen kunskap om barn.**
- läser facklitteratur
- tar emot handledning
- lär sig mer av barnen genom regelbunden dokumentation
- tar ansvar för inventering av eget behov av fortbildning

Det är barnets rättighet att få möjligheter till viktiga resurser och förmågor som:

- **samarbetsförmåga**
- **ansvarstagande**
- **initiativförmåga**
- **flexibilitet**
- **empatisk förmåga**
- **reflekterande tankesätt**
- **aktivt förhållningssätt**
- **kommunikativ förmåga**
- **vilja att lära sig lära**

Barn vill skaffa sig egen kunskap tillsammans med andra barn men även med vuxna. Det som driver barnet till kunskap är nyfikenhet och viljan att prova på och försöka själv eller i samspel med andra. Därför har vi i förskolan en tillåtande, lustfylld och utforskande miljö och en välkomnande atmosfär som får barnet att våga. Får barnet utlopp för sin nyfikenhet och möjlighet att skapa efter sin egen förmåga och respekt för den det är, vågar barnet anta större utmaningar.

Tillsammans har pedagogerna på Bergmanska förskolan, förskolan Mio och Frö & Freja enats om följande värdeord:

TILLIT

DELAKTIGHET

GLÄDJE

Dessa ord skall följa pedagogen i vardagen och ständigt vara närvarande i samspelet med barnen, med föräldrarna och med varandra

Att känna **TILLIT** för varandra, både barn-barn, barn – vuxna och vuxna - vuxna är en viktig förutsättning för lärande och utveckling. Utan tillit till varandra är det svårt att förstå och se varandras olikheter. Att känna tillit till varandra skapar också en förmåga till empati.

DELAKTIGHET är grunden för den demokrati som hela vårt samhällsliv vilar på. Att inte känna sig delaktig skapar ett utanförskap som vi anser är förödande för en människas självkänsla.

Att känna GLÄDJE och få glädjas åt varandra är en förutsättning för kamratskap, delaktighet och tillit. Att känna glädje och stolthet i det jag gör får varje människa att växa och utvecklas. Glädje är också intimt förknippat med humor. Glädjen, nöjet och lusten genomsyrar allt kunskapsskapande.

Vår uppgift är också att ge barnen "redskap" att möta framtiden och den värld de ska leva i genom att ge barnen möjligheter:

- **Att få vara i en verksamhet som är utmanande och där barns möjligheter att utforska, upptäcka och förundras är ledord.**
  - låta barnen få möjlighet att reflektera över sitt eget lärande, använda pedagogisk dokumentation som metod.
  - En föränderlig miljö som lockar till nya upptäckter och utmaningar.
  - Utmana barnens tankar genom att låta barnen möta utmaningar och dilemman.
  - Se barnet som medkonstruktör i sitt eget lärande.

- **Att tillsammans med sina kamrater få utveckla sin självständighet och kommunikationsförmåga i ett demokratiskt förhållningssätt.**
  - se det kompetenta barnet
  - skapa miljöer som ger möjligheter.
  - Samtala, lyssna och stödja barnet i sin socialisering/samarbetsförmåga.
  - Låt barnet få välja eller välja bort i olika situationer.
  - Respektera barnets åsikter
  - Låta barnet få påverka så långt det bara är möjligt
  - Låta barnet få ta eget ansvar

- **Att erövra kunskaper och färdigheter genom lek, språk och lustfyllt lärande.**
  - Iordningställa miljön efter barnets behov för att leken och lärandet ska utvecklas.
  - Skapa så många "språksituationer" som möjligt i form av samtal, rim och ramsor, sagor, sånger, drama, rytm och skapande i olika former för att ge barnet möjligheter till utveckling i att uttrycka sig.
  - Matematik
  - Naturvetenskap/teknik

FÖRÄLDRASAMVERKAN

Grunden för en bra relation läggs i inskolningen. Ansvar för relationen vilar på pedagogerna. Under inskolningen ska vi introducera föräldrarna till vår verksamhet och tydligt beskriva förskolans roll och våra mål.

Plan för inskolning

Målet med inskolningen är att barnet skall få en relation till pedagogen, barngruppen och miljön. Syftet är också att barnet successivt vänjer sig vid förskolans rutiner och pedagogiska arbetsätt. Inskolningen pågår under en 14 dagars period, tiden är oftast förlagd på förmiddagen.

Gruppinskolning förekommer, vilket innebär att ca 2-4 barn inskolas samtidigt.

Innan inskolningsperioden skall föräldern få tid att berätta om sitt barn, vilka rutiner barnet är van vid, mat, allergier m.m. i ett s.k. inskolningssamtal.

Under inskolningsperioden skall föräldern få information om förskolans rutiner, pedagogiska verksamhet, förskolans roll och våra mål.

Informationsmöte

Föräldrarna bjuds in till ett informationsmöte innan inskolningen startar.

Syftet är att:

- Beskriva vår verksamhet
- Visa lokalerna
- Presentera inskolningsmodellen att barnen vänjs in till varandra, miljön, pedagogerna och verksamheten.
- Beskriva föräldrarnas förhållningssätt under inskolningen.

Öppet hus

Barn och föräldrar bjuds in till Öppet hus innan inskolningen startar.

Syftet är att:

- Ge möjlighet för nya föräldrar och barn att ta del av vår verksamhet under dagtid.
- Ge möjlighet att lära känna andra föräldrar.

Uppföljningssamtal

Efter ca 1-3 månader blir föräldrarna kallade till ett uppföljningssamtal.

Pedagogerna tar då bl.a. upp med föräldern hur inskolningen fungerat, reflekterar kring barnet och vad som hänt från start och barnets första möten med miljön och materialet, där fokus skall ligga på lera, färg, vatten och sand.

Utvecklingssamtal

Varje förälder erbjuds minst ett utvecklingssamtal per läsår.

Utvecklingssamtal planeras in under mars/april.

5-åringarna har ett avslutningssamtal i maj. Samtalet skall vara en tillbakablick på åren i förskolan med barnets pärm som stöd. Särskilt dokument fylls i som sedan är underlag för överlämnandet till förskoleklassen.

Särskilda riktlinjer är framtagna för utvecklingssamtal finns, med fokus på trivsel, utveckling och lärande.

Föräldramöte

- Ett föräldramöte/termin
- Pedagogerna planerar och lägger upp innehållet inför föräldramötena.
- Innehåll av varierande karaktär som anknyter till verksamheten och ger insyn, delaktighet och möjlighet att påverka.

Arbetsdag/kväll

- Genom föräldrarnas insats "bygger vi broar" mellan hem och förskola.
- Barnen uppskattar att deras föräldrar "lämnat spår" efter sig på förskolan
- Föräldrarna får möjlighet att ta ansvar för barnens miljö.
- Föräldrarna får kontakt med varandra på ett närmare och mer avspänt sätt.

Förskolans Samrådsgrupp

- Möjlighet att lyfta frågor som berör "allas våra barn"
- Länken mellan förskola och de övriga föräldrarna
- Bollplank till förskolechefen.
- Skapa möten mellan pedagoger och föräldrarepresentanter
- Få information om vad som händer på förskolan och i området. Kan gälla allt från utbyggnad till förskoleklassens organisation.
- Få insyn, delaktighet och möjlighet att påverka.

BARNENS PÄRMAR

Förskolans mål med barnens pärmar är att synliggöra barnets utveckling och lärande individuellt och i samspel med andra.

I pärmen samlas dokumentationer från barnets förskoletid. Dessa har vi som utgångspunkt i våra föräldradyaloger.

Särskilda riktlinjer – Bilaga 2

SAMVERKAN MED FÖRSKOLEKLASSEN

Förskolan skall sträva efter att nå ett förtroendefullt samarbete med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet för att stödja barnets allsidiga utveckling och lärande.

I Område Öst, Vinslöv, har en särskild plan utarbetats vid övergången mellan förskola och förskoleklass. För att nå målen besöker den blivande förskoleklassläraren barnen vid respektive förskola. Barnen besöker också under våren sin blivande skola vid ett tillfälle tillsammans med sina kamrater och en pedagog från förskolan.

Under våren sker överlämnanden mellan pedagoger från förskola och förskoleklass när förskoleklassens lärare är på besök.

Särskilda överlämnandekonferenser, där även föräldrar deltar, vad det gäller barn i behov av särskilt stöd. Barn med språkförseningar uppmärksammas särskilt. Vid dessa konferenser deltar även specialpedagog, talpedagog och områdets skolsköterskor.

För att förskoleklassens lärare skall få en glimt av barnets förmågor erbjuder förskolan barnens pärmar till beskådning. Under sista utvecklingssamtalet i förskolan skriver föräldrarna tillsammans med barn och pedagog ner vad som särskilt vill lyftas fram och även barnets förväntningar på förskoleklassen, detta delges förskoleklassens lärare vid överlämnandet. Överlämnandet följs upp under hösten av Specialpedagogen.

MILJÖN SOM DEN TREDJE PEDAGOGEN

Det krävs att vi har en hög medvetenhet om miljöns funktion som den tredje pedagogen. Det har vi när vi har synen på det kompetenta barnet. Miljön ska möta det kompetenta barnet. Vi måste erbjuda **en miljö där barn kan utforska, upptäcka och uppleva koncentration. Den ska vara inspirerande, engagerande, utmanande, rolig och lärorik.**

För att uppnå detta krävs en ständigt pågående reflektion och dialog, barn och pedagoger emellan, och med miljön. Den måste vara föränderlig i takt med barnets utveckling och lärande.

Ett gemensamt val av material i huset är nödvändigt för att kunna se till att barnen får nya utmaningar.

Vi skapar en miljö med demokratisk atmosfär – där barnen känner samhörighet och glädje i att samarbeta. Vi skapar tydliga "hörnor" i förskolans rum, hörnor som uppmuntrar barnen att välja vad de vill göra samt spontant dela upp sig i mindre grupper.

Miljön ska vara sinnlig och vacker med dofter, konstbilder, musik, färg och form, vatten och tillgång till olika känselmaterial. **Miljön skall vara full av upplevelser, detta för att locka fram nyfikenheten, lusten och kreativiteten hos barnen.** "Ett barn har hundra språk och åter hundra" Det är viktigt att hela tiden ifrågasätta miljön, lever den upp till det barnen behöver?

Vi ska visa barnen och oss själva respekt och hänsyn genom att förbereda material inför ett arbete. Lika viktigt är att iordningsställa efter avslutat arbete.

Miljön på förskolan är en lekplats, mötesplats och arbetsplats för barnen och pedagogerna.

För att uppnå detta krävs att pedagogen är:

- **Introduktör** – hjälper/visar nya barn rum och materialets användning.
- **Observatör** – ser hur varje barn handskas med materialet och hur vi kan hjälpa barnet.
- **Inspiratör** – hjälper barnet vidga sina vyer, stöttar barnets nyfikenhet och lust, så de kan gå vidare i sin kreativitet.
- **Beskyddare** – ser till att barn inte blir störda i sin lek och att de får de ytor som behövs.
- **Samordnare** – vi måste hjälpa dem att ordna lagom stora grupper.

- **Materialanskaffare** – en lagom blandning av gammalt välkänt material och nytt som är spännande och utmanande.
- **Förebild** – iordningställandet bör ingå som en del av leken – barnen ska kunna sortera tillbaka materialet. Var sak på sin plats.

- **Informatör** – kunna förmedla till föräldrarna att miljön har stor betydelse för barnen. Miljön, materialet och barngruppen är mycket viktig när det gäller barnens utveckling.

PEDAGOGISK DOKUMENTATION

I vårt arbete med barnen ska den **pedagogiska dokumentationen vara en grund**. Genom den synliggör vi barnets tankar, funderingar och barnets väg till kunskap, den pedagogiska processen. Arbetsmetoden kräver att vi pedagoger behöver börja med oss själva och vårt förhållningssätt till barnen. **Det är ett förhållningssätt där de vuxnas frågor och lyssnande bygger på en genuin nyfikenhet på hur barn tänker.** Vi lyssnar uppmärksamt, sammanfattar och bekräftar de teorier barnen har. Vi ska skapa förutsättningar för att barnen ska kunna genomföra sina idéer och göra nya upptäckter. Vi ska ge barnen nya erfarenheter och nya intryck för att de ska utvecklas. Barnen ska ges tid och utrymme för sitt utforskande och de ska få prova samma material många gånger och ofta för att lära känna materialets egenskaper. På så sätt får barnen kunskap om just det materialet och kan ges uppgifter som utmanar. **Vi ska ge barnen möjligheter till många uttrycksätt där barnen får använda alla sina sinnen – sina hundra språk.**

För att pedagogisk dokumentation ska bli ett förhållningssätt krävs att pedagogerna observerar, dokumenterar, formulerar frågor, tolkar/analyserar, reflekterar och låter det inspirera och utvecklas till nya frågor och utmaningar. Arbetet pågår i samspel med barnen, barnen är med och reflekterar över sitt eget och andras lärande. **Observationerna och dokumentationerna blir pedagogiska först när barn och pedagoger tolkat tillsammans, reflekterat kring och försökt förstå vad barnet gjort och tänkt.** Ett sådant reflektionsarbete synliggörs barnets och vårt eget sätt att tänka och den pedagogiska processen hos oss själva. Det är här som vi ges möjlighet till förändring och utveckling av den egna pedagogrollen.

Barnen kan också själva dokumentera sina nyvunna kunskaper eller tankar genom att rita, fotografera, berätta osv. Detta skall inte ersätta pedagogens dokumentation utan vara ett komplement. Vi ska också reflektera tillsammans med barnen och genom att titta på foto, teckningar o.s.v. återknyta till tidigare erfarenheter och händelser. På så sätt får barnet syn på och blir delaktiga i sitt eget lärande och kan utgå från det i sitt fortsatta utforskande.

Förutsättningar för den pedagogiska dokumentationen:

- Organisation – hur organiserar vi oss, hur delar vi barngruppen?
- Tid – Schemalagd tid och småstunder måste tas tillvara.
- Andra pedagoger och föräldrar – Det är i samtalet som tanken blir till

Metoder för pedagogisk dokumentation:

- Välj verktyg. Kamera, papper och penna, bandspelare etc.
- Dokumentera på A4-papper för att underlätta insättande i pärmar.
- Kopiera dokumentationerna till barnets/barnens pärm samt barngruppens samlings- eller projektpärm.
- Sätt upp dokumentationerna på väggen så fort som möjligt eller samla i mapp.
- Reflektera, tolka och analysera med barnen och andra pedagoger.
- Skriv ner processer kring dokumentationen.

Syftet med den pedagogiska dokumentationen:

- Synliggöra läroprocessen hos barnet
- Synliggöra processen och tankegången hos pedagogen.
- Synliggöra och tydliggöra barnets lärande för barnet själv, barnets föräldrar och pedagogerna.
- Stärka barnet samt ge självförtroende och självbild
- Redskap för förändrings- och utvecklingsarbete av yrkesrollen och det pedagogiska arbetet.
- Underlag för diskussioner av det pedagogiska arbetet.

För att alla barn ska ha en möjlighet till samtal med varandra ska vi arbeta i små grupper.

Som pedagog är det lättare att se hur barnen löser problem och tar sig vidare i sitt lärande. Det blir till en läroprocess även för pedagogen som lär hur barn tänker och hur de tillägnar sig kunskap. Barnen får ta del av sina kompisars tankar som kanske är annorlunda än deras. De lär sig se olikheter som vidare kan utveckla den demokratiska processen hos barnen.

För att uppnå kontinuitet i vårt arbete är det viktigt att planerade aktiviteter genomförs i så stor utsträckning som möjligt. Kontinuiteten är viktigare för barnen än huruvida vi kan dokumentera eller inte. **Varje arbetspass ska förberedas väl. Genom det visar vi respekt för barnen och respekt för vårt arbete. Barnen i sin tur får sätta igång direkt och får känna lust och nyfikenhet inför det de ska få arbeta med.**

Pedagogisk dokumentation är en pedagogisk process. Vi ska sätta upp materialet så fort som möjligt så barnen får ta del av arbetsprocessen medan den är aktuell. På så sätt blir det dialoger och samtal som får ringar på "vatten" effekt. Kommunikation mellan barn-barn, barn-föräldrar, förälder-förälder, barn-pedagog och förälder-pedagog uppstår. För föräldrarna innebär detta arbetssätt att de automatiskt får bilder om det verkliga arbetet som pågår på vår förskola. **Framförallt får de bilder kring sitt barn på ett subjektivt sätt och som de tillsammans med sina barn kan samtala kring.**

PEDAGOGEN MÅSTE VARA STEGET FÖRE FÖR ATT BARNET SKA KUNNA VARA VÄGVISARE.

TÄNK PÅ!

- Det är viktigt på vilket sätt frågorna ställs för hur barnet kommer att svara.
- Viktigt att ge barnet rätt material, bra förutsättningar och tid.
- När barnen haft "fritt" en tid behöver de en uppgift.

- Viktigt att vi inte bara ser och förundras över barnens kompetenser och upptäckter utan att vi utmanar barnen att tänka och forska vidare.
- När barnen använt samma material en tid behöver de en uppgift eller ett dilemma för att utmanas.
- Gör överraskande arrangemang så barnen ser möjligheter i materialet – se vad som händer.
- Ge tillbaka dokumentationen, samtala tillsammans med barnet/barnen.
- Gör och använd sådant du aldrig gjort förut, det får dig att tänka på ett nytt sätt.
- Hitta nya infallsvinklar på samma problem.
- Förslag på frågor som kan ställas tills. Med barnen. (se särskild bilaga)

Utformningen av dokumentationerna – Bilaga 1

PROJEKTINRIKTAT ARBETSSÄTT OCH DE HUNDRA SPRÅKEN

Vi ska ha **projektarbete** som arbetsmetod och som grund för den pedagogiska dokumentationen. Projektets **huvudfråga och ämne** kan komma från barnen såväl som från oss pedagoger. Valet av projekt ska utgå från de tankar, antaganden och diskussioner barnen har i sitt vardagsliv. Det kan vara projekt som sträcker sig över en lång eller kort tidsperiod. Viktiga är också de **observationer, upptäckter och antagande** vi och barnen gör utanför huvudprojektet.

Det projektområde vi väljer att fördjupa oss i hjälper oss att fokusera och avgränsa det vi för tillfället ska göra och ägna oss åt. Detta för att vi ska kunna leda barnen och oss själva vidare mot nya tankar och insikter.

Förutsättningar för projektinriktat arbetssätt:

- Vara nyfiken på barnens intressen.
- Vilja veta mer om en fråga eller ämne som vi eller barnen formulerat.
- Välja fördjupningsområden inom projektet.
- Formulera syftet med projektet.
- Ständigt fråga sig Vad? Hur? Och Varför?
- Ordna upplevelser för att "tända barnens ögon" och intresse.
- Organisera så att projektarbete i mindre grupper blir möjligt.
- Dokumentera tillvägagångssätt och läroprocesser hos barnen.
- Tolka dokumentationerna och ställa oss nya frågor.
- Utifrån de nya frågorna utmana barnen att tänka vidare.
- Ständigt reflektera med sig själv, barnen, kollegorna och litteraturen.

Metoder som underlättar projekterande arbetssätt:

- Dokumentera på A4-papper för att underlätta insättande i pärmar
- Kopiera dokumentationer efter sammanställningen till projekt- och barnens pärmar.
- Samla observationer och dokumentationer i barngruppens projektpärm.
- Ta tid att tänka, stanna upp och reflektera innan vi går vidare i projektet.
- Skriva ner pedagogernas tankar och processer kring projektets utveckling.
- Använda Lpfö 98, vår arbetsplan, andras teorier och litteratur för att hitta kopplingen mellan teori och praktik.

Syfte med projektinriktat arbetssätt

- Väcka nyfikenhet
- Skapa lust och glädje.
- Vilja veta mer om hur barn tänker och lär enskilt och i grupp.
- Ge barnen tillgång till sina egna och kamraternas teorier
- Utmana barnen till utveckling, att lära/tänka nytt.

- Låta barnen brottas med dilemman.
- Utmana barnen i deras "100 språk".
- Synliggöra barnens olikheter och kompetenser
- Tydliggöra demokratiska värderingar i praktiken.
- Skapa möten mellan barnen.
- Ge barnen tillgång till sin fantasi.
- Utmana barnen och oss själva med filosofiska frågor, frågor utan givna svar.
- Formulera hypotetiska frågeställningar, så kallade öppna frågor.
- Fördjupa och tillsammans med barnen ta reda på och tänka kring projektämnet.
- Göra familjerna delaktig

Det är viktigt att varje avslutat projektarbete utvärderas.
Ställ frågor som:

- Vad har barnen fått större förståelse för, om och genom projektet?
- Vad har varit bra?
- Vad kunde vi ha gjort bättre?
- Vad behöver vi tänka på i kommande projektet.

Ett barn har hundra språk

Det handlar om bild och skapande, estetik, matematik och språk och förhållningsätt. Bygg och konstruktion är ett av de språk barnen i förskolan kan använda när de utforskar sin omvärld och skapar sin identitet. Det är ett verktyg de har tillgång till för att bygga förståelse för olika fenomen i samhället.

Allt hör ihop och alla delar är lika viktiga

Ett barn
är gjort av hundra.
Barnet har hundra språk,
hundra händer,
hundra tankar.
Hundra sätt att tänka,
att leka och att tala på.
Hundra alltid hundra
sätt att lyssna
att förundras att tycka om.
Hundra lustar
att sjunga och förstå.
Hundra världar
att upptäcka.
Hundra världar
att uppfinna.
Hundra världar
att drömma fram.
Ett barn har hundra språk
(och därtill hundra, hundra, hundra)
med berövas nittionio.
Skolan och kulturen
skiljer huvudet från kroppen. (Malaguzzi)

PEDAGOGISKA ÅRET 12/13

AUGUSTI-SEPTEMBER

INSKOLNING & OBSERVATIONER

Inskolningsperiod – uppföljningssamtal för de nya föräldrarna.

Arbeta med barnens sommaruppgifter.

Observera vad barnen är intresserade av. Vilka frågor ställer de sig? Samla kunskap och material om ämne som kan vara underlag för hur vi lägger upp projektet. Vilka verktyg behövs?

OKTOBER-NOVEMBER

PROJEKTARBETE

Pedagogerna har en planeringsdag för att titta på samlat material och besluta om vilken vägval projektet skall ta.

Korta/långa projekt pågår i små eller stora grupper.

Dokumentations- och reflektionsperiod.

Föräldramöte med syfte att involvera och informera föräldrarna i arbetet.

Utvecklingssamtal.

DECEMBER

ADVENT/JUL & SUMMERING

Jultraditioner

Summerings/avstämningens arbete för pedagogerna med utvärdering av terminen.

Fundera kring frågor som: Hur tänkte vi i augusti? Vad har vi sett men valt bort? Reflektion kring projekt och projektstart. Hur startar vi upp igen?

JANUARI-APRIL

PROJEKTARBETE

Starta upp projektet igen med nya frågor och utmaningar. Korta/långa projekt pågår. Fördjupa någon del av projektet.

Dokumentations- och reflektionsperiod.

Nya tankar inför höstens projekt eller fortsättning av nuvarande.

MAJ

PROJEKTAVSLUTNING/ SAMMANSTÄLLNING

Utvecklingsdag för pedagogerna.

Årets pedagogiska arbete sammanfattas/utvärderas och redovisas.

Intervjuer vid utvecklingssamtal med föräldrar med gemensamma frågor om året som gått och genomfört projekt.

Föräldramöte/alt grillkväll eller dyl. samt informationsmöte för nya föräldrar.

Ge barnen en sommaruppgift för att knyta ihop våren med hösten.

JUNI-JULI

SEMESTERPERIOD

Samtal enskilt och med hela arbetslaget med rektor om projektet och utvärderingen av året som gått.

Sammanställer projekten i barnens pärmar.

Avslutar, städar, materiellvård och sommarledighet för barn och pedagoger.

Sommarsammanslagning.

Det pedagogiska året är ett verktyg som ständigt skall hållas levande och närvara vid pedagogernas planering och reflektion. Det skall också utvärderas och revideras varje år.

HÖGTIDER OCH TRADITIONER

Högtider och traditioner har alltid varit en stor del av vår svenska kultur. Därför är det viktigt att vi firar och uppmärksammar dem. Firandet, glädjen och fest är alltid det som är i fokus när vi uppmärksammar våra kulturella högtider. I vår svenska kultur fyller barnet en viktig uppgift i traditioner och seder. De lussar, är påskkäringar, sjunger och dansar kring gran och midsommarstång.

Vi har på våra förskolor, genom åren, skapat våra egna traditioner som vi värnar om på varje förskola. Det är viktigt att barnen får med sig det som är unikt från just deras förskola.

UTVÄRDERING AV ÅRETS ARBETE

Det är verksamhetens kvaliteter som skall dokumenteras, följas upp och utvärderas.

Arbetslaget skall kontinuerligt och systematiskt dokumentera, följa upp och analysera varje barns utveckling och lärande samt utvärdera hur förskolan tillgodoser barnens möjligheter att utvecklas och lära i enlighet med läroplanens mål och intentioner. (Lpfö)

För att utvärdera förskolans kvalitet och skapa goda villkor för lärande behöver barns utveckling och lärande följas, dokumenteras och analyseras. För att stödja och utmana barn i deras lärande behövs kunskap om varje barns erfarenheter, kunnande och delaktighet samt inflytande över och intresse för de olika målområdena. Det behövs också kunskap om hur barns utforskande, frågor, erfarenheter och engagemang tas till vara i verksamheten, hur deras kunnande förändras samt när de upplever verksamheten som intressant, rolig och meningsfull.

Syftet med utvärdering är att få kunskap om hur förskolans kvalitet, dvs verksamhetens organisation, innehåll och genomförande kan utvecklas så att varje barn ges bästa möjliga förutsättningar för utveckling och lärande. Det handlar ytterst om att utveckla bättre arbetsprocesser, kunna bedöma om arbetet sker i enlighet med målen och undersöka vilka åtgärder som behöver vidtas för att förutsättningarna för barn att lära, utvecklas, känna sig trygga och ha roligt i förskolan.

Med utgångspunkt från läsårsplanering, Lpfö, Arbetsplanen och Barn- och utbildningsnämnden mål utvärderar och analyserar pedagogerna verksamhetens uppsatta mål. I analysen görs den slutliga bedömningen av vad som har åstadkommit. Bedömningen skall gälla vad som gjorts, hur det har gjorts och vad som har uppnåtts. På vilket sätt skiljer sig det som vi nu befinner oss i, från det som beskrevs i den ursprungliga lägesbedömningen? Är varje skillnad en förbättring? Har vi nått de mål som satts upp för arbetet? Om vi inte nått ända fram – vad beror det på? Vad har vi lärt oss? Hur skall fortsättningen se ut?

Analysen ska utmynna i nya mål och åtgärder för verksamheten. Vad behöver utvecklas med utgångspunkt från de erfarenheter som är gjorda? Vilka åtgärder behöver vidtas för att förbättra förutsättningarna för barn att lära, utvecklas, känna sig trygga och ha roligt i förskolan.

Särskilda riktlinjer är utarbetade om vad som skall rapporteras till BUN. Kartläggning och sammanställning görs av förskolechefen.

Barn – och utbildningsnämndens mål 2011-2014

Alla ska få bli sitt bästa

”Den pedagogiska verksamheten skall anpassas till alla barn i förskolan. Varje barn i förskolan ska uppleva att de gör framsteg och är en tillgång för gruppen. I förskolan ska varje barn stimuleras och utmanas i sin språkutveckling, matematiska utveckling och i sitt intresse för naturvetenskap och teknik”